

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1\(33\).211966](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1(33).211966)

УДК 81.373.48

Олена Павлова

**«ПРИНЦИПОВА ІМАНЕНТНІСТЬ КОТІВ» ТА ІНШИХ
ЕЛЕМЕНТІВ КОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ІНТЕРНЕТ-
ДИСКУРСУ: ВІД МЕТАФОРИ ДО МЕТОНІМІЇ**

Стаття присвячена аналізу засобів виразності комічної ситуації в науковому дискурсі та дискурсі інтернет-практик мему. Розглянута тема котів, спільність якої дозволяє виявити відмінність між порядком організації зазначених дискурсів та специфіку їх зображальних засобів. Доводиться, що відмінність між тропами метафори та метонімії дозволяє прояснити базові організаційні настанови обох дискурсивних практик.

Ключові слова: комічна ситуація, кіт, науковий дискурс, інтернет-дискурс, метафора, метонімія.

Вступ. Проблема виявлення порядку організації інтернет-практик потребує актуалізації тематики комічної ситуації як форми виокремлення певної цілісності в перманентному потоці їх здійснення. Звернення до тематики котів здійснюється для контрасту, що дозволяє розкрити відмінність між науковим та інтернет-дискурсом, а також вивчити їх зображальні засоби крізь призму тропології.

В цьому контексті були апліковані роботи авторів, які здійснюють порівняльний аналіз метафори та метонімії: Дж. Лакофф, М. Джонсона, Ф. Рюз де Мендоза, Дж. Уррі, Р. Якобсона, а також А. Серикова. Важливим аспектом даного дослідження була концептуалізація метафори, яка вивчалася на матеріалах Арістотеля та Ф. Анкерсмита. Виявлення логіки здійснення комічної ситуації вивчалася на засадах робіт С. Керьєгора, Е. Ільєнкова, М. Рюміної. Метою нашого дослідження було виявлення порядку організації комічної ситуації на матеріалах тематики котів та за допомогою тропів метафори та метонімії.

Метафоричність та іронічність теми котів в філософії як строгій науці.

У радянського філософа Е. Ільєнкова є робота «Про матеріальність свідомості та про трансцендентальних кішок», де він розглядав формально-логічне та матеріалістичне «переосмислення гегелівської логіки» [Ільєнков 1979] взагалі та її базової проблеми протиріччя. В цьому контексті він висміював методологічну настанову «уточнень» своїх опонентів та «розведень» їх пояснювальних контекстів як умову вирішення протиріччя. Комічний ефект метафори «трансцендентальної кішки» [Ільєнков 1979] взагалі та її «трансцендентальної сірості» [Ільєнков 1979] зокрема полягав у застосуванні закону суперечності у різних відношеннях. Високий рівень

диференціації теоретичного і емпіричного в науковому знанні, а, отже, несумісність (а, отже, не-метонімічність) пафосності трансцендентального статусу та повсякденності сірості кішки одразу задає комічну ситуації при такому формулюванні. Трансцендентальна настанова метафори та іронічність тону (задоволення від контрастності тону та значення) як раз була покликана своїм загостренням комічної ситуації розвіяти «словесний туман», який наводили опоненти Е. Ільєнкова.

Теоретичний прийом метафори має множинність перспектив розгляду: не лише естетичну, але й риторичну, онтологічну і навіть епістемологічну. Зокрема це відсилає нас до перспективи візуальної епістемології, що ґрунтується на метафорі пізнання як зору, а мислителя як «внутрішнього ока». Зокрема сучасний британський дослідник мобільних спільнот Дж. Уррі намагається показати обмеженість таких окулярних метафор (епістемологічного рівня: пізнання як X, і онтологічного: об'єкт як X) і створити «неокулярні метафори» [Уррі 2012:43], якими, на його думку є, метафори мереж та потоків. Відповідно його соціологія мобільностей (динаміка у просторі) працює не лише на тематичний, але й епістемологічний зсув. Але не вся динаміка однакова.

Трансцендентальний статус метафори. Адже в синхронії, яка здійснюється як «картина світу» (М. Гайдеггер) можна вивчати лише те, що охоплюється одним поглядом (нерухомість і суб'єкта дивлення, і об'єкту перед-ставленого перед ним), тоді як діахронія (динаміка у часі) вже тяжіє до візуалізації іншого метафоричного ряду. Візуальна епістемологія працює переважно в статичному режимі бачення: метафора інтелектуального споглядання передбачає не лише метафору уможлидності у логіці підміни наочності чуттєвого сприйняття (яка ще згадується в оповіді про Демокрита, який виколов собі очі. Вони йому заважали бачити атоми речей), але і другу менш очевидну проекцію – статички «картини світу». Лише вона уможливує повільний розгляд, що легітимізує статус самого суб'єкта розгляду-роздуму, а також світ як «картину світу». Процесуальність здійснюється лише у мисленні скінченого суб'єкту.

На противагу, рухома картинка (а вона стає рухомою засобами технізації та індустріалізації оптичних медіа) унеможливує повільний розгляд (динаміка розгляду задається самим технічними медіа), а, отже самодостатність та легітимність суб'єкта мислення і мовлення тут значно підривається. Сам механізм рефлексії та сприйняття в динамічному образі змінюється. Певною мірою, динамічний образ домінував в культурних практиках ритуалу, адже релігійна хода тут забезпечувала динаміку сприйняття. Навіть в практиці перипатетиків (від грец. – *περί* «близько, навколо» та грец. *πατεῖν* «йти, крокувати») хода ще відігравала організаційну

роль. Але тіло як базовий медіум ритуалу тут забезпечував співрозмірність, людиновимірність самої швидкості картинки, але при делегуванні швидкості руху картини технічним медіа (при переважній нерухомості тіла перед екраном) втрачається навіть той тілесний зв'язок з рухом образу, який здійснювався в ритуалі. Відрив зору від руху тілу в інших культурних практиках здійснювався через нерухомість самого тіла (античний та новоевропейський театр) та контроль свідомості над тілом як запоруку такого впорядкування. Гайдеггерівська метафора новоевропейської картини світу – це апофеоз сталості суб'єкту та образу, а, отже, дуже специфічна форма візуального пізнання, яка постулювалася як універсальна.

Режим бачення метафори та іронії. Візуальна епістемологія в історичній перспективі філософії свідомості взагалі та новоевропейського раціоналізму зокрема здійснювалася в контексті заміни догматичних засад філософування на критичні, тобто такі що виходили за межі об'єктивної даності та зі трансцендентального статусу автономного суб'єкта. Йенський романтизм в особі Ф. Шлегеля, враховуючи досвід фіхтевської філософії та її орієнтації на продукування світу як процес несвідомої реалізації суб'єкта, вважали іронію тією трансцендентальною точкою, що дозволяє піднятися не лише над емпірією сучасності, але взагалі над мінливістю історії взагалі. Тобто іронія для йенських романтиків була тією точкою рівноваги суб'єкта із самим собою (не без ефекту естетичного задоволення, не дарма С. Керкьєгор визначав романтичну іронію на відміну від сократівської (трагічної) як самозадоволену). Тут критичність свідомості обертається не проти самої свідомості як у І. Канта, а проти самої дійсності: «Дійсність (історична дійсність) має подвійне ставлення до суб'єкту: з одного боку, вона – дар, від якого не можна відмовитися, з іншого боку, вона – завдання, яке повинне бути здійснене. Відносно іронії до дійсності існує напруженість, яка проявляється хоча б у тому, що іронія в значній мірі критична. Критичний як іронізує філософ (Шлегель), так і іронізує поет (Тік). Сьомий день вони явно використовували не для відпочинку, а для критики. Але як правило, критика виключає симпатію, і існує рід критики, який так само мало що визнає існуючим, як підозрілість поліцейського мало кого визнає невинним. Але критики тепер піддавалася не свідомість, як у Канта, а сама дійсність» [Керкьєгор]. Метафора поліцейської підозри видає дисциплінарні коріння дискурсивної практики.

Іронічність не лише посилює метафоричну форму зсуву значення (перехід від роду до виду, від виду до роду, або за аналогією, як визначав ще Арістотель), але його візуальну складову. Іронія як точка піднесення та стабільності суб'єкта над круговертю мінливостей в той же час має естетичну та аксіологічні складові: знецінення рухливого та статусності

статичного. Отже, іронія привносить до тропу метафори нові конотації через вибудування місця суб'єкта в певній онтологічній моделі та її естетичної проєкції.

Це зрушення в природі самого задоволення важливо для розуміння самого трансформації естетичного: задоволення як насолода від об'єкту трансформується у насолоду суб'єкта від самого себе, від процесу виробництва значення (подальше «задоволення від тексту» у Р. Барта можна розглядати як певний компроміс). Тим самим метаморфоза самої насолоди є зміною статусу самого суб'єкту, який стає твердим «ядром Модерну» (З. Бауман). Це забезпечує сталу точку піднесення над мінливістю історичної дійсності та зберігає трансцендентальну настанову візуальної епістемології через комічний ефект іронії. Комічна ситуації тут має настанову репрезентації: вона розриває перманентність самого процесу мислення та фіксує самототожність суб'єкта крізь самозадоволення іронії. Домінування розуму над афектами ґрунтується на задоволенні розуму від самого себе. Але репрезентативні засоби іронії приховують цю емоційну забарвленість. Тобто в іронічній метафорі міститься дві емоційні проєкції: естетичне замозадоволення розуму та приховане глузування афективної нейтральності, неупередженості.

Не дивлячись на багато зусиль різних філософів видати наратив як єдиний фокус дискурсивної практики він є лише одним з локусів дискурса практик, який зосереджений на певній візуальній епістемології та історії як «метаісторії», не дивлячись на всі спроби видати різні тропи за різновид метафори (метонімія, сінекдоха, іронію). Метафоричність та трансцендентальність в процесі самоконструювання розуму починається з іронічності та самозадоволення самого суб'єкту пізнання, за влучним зауваженням С. Керкьєгора. Іронія отримуючи параметри задоволення як ефекту присутності, в той же час не припиняє бути формою культури значення, оскільки заміна позитивного сенсу на негативний, або навпаки, пов'язано з виробництвом сенсу. Тому, на нашу думку, метафора може бути іронічною (що власно і було у Е. Ільєнкова), а може і не бути. А ось іронія переважно містить інтенцію до метафоричності та її трансцендентальної настанови, а отже, комічний ефект заснований на певному режимі бачення.

Голландський дослідник Ф. Анкерсміт пояснює єдність настанов метафори та трансцендентальності тим, що обидві передбачають наявність непроясненого певного центру, який є засобом впорядкування хаотичного знання. Лише «трансцендентальний суб'єкт і метафорична точка зору уможливають» [Анкерсміт 2003] цей «центр впорядкування», концепт якого сам Ф. Анкерсміт поділяє з Ж. Дерріда. А, отже,

«трансценденталістській філософії властива метафоричність, а метафоричності властивий трансценденталізм» [Анкерсмит 2003], оскільки обидва працюють на те щоб незнайоме перетворити на знайоме.

Тропи та інші техніки тіла. Сам трансценденталізм при цьому тлумачиться як «перш за все теорія досвіду і того, як досвід перетворений в знання». Тому на думку голландського дослідника не можливі невізуальні метафори взагалі, оскільки лише статика погляду та визначеність центру є умовою логічної несуперечливості дискурсу та його дискретних об'єктів. Намагання уникнути трансценденталізм приводить Ф. Анкерсмита до тактильних метафор Арістотеля (печатки та відбитка) та Фрейда (пера та записної книжки). Остання має перевагу безперервності взаємодії, що долає онтологічний розрив об'єкта та суб'єкта та нерухомість останнього.

Намагання звільнити дискурсивну практику від візуальної образності на тактильну, парадоксальним образом намагається видати метонімію (просторову суміжність суб'єкта та об'єкта) за метафору.

Також Дж. Уррі звертається до більш широкої метафори «пізнання як чуттєвого сприйняття», зокрема до таких невізуальних характеристик води як в'язкість та консистенція, а, отже, також намагається повернутися до цілісного сприйняття через реабілітацію статусу тактильності. Але він вважає, що залишається в настанові метафори. Тут працює висновок зроблений ще А. Бергсоном серед речей зовнішнього світу плоть власного тіла залишається тим нерухомим центром сприйняття, який певної мірою долає диференційованість візуальної настанови як «буття-на-відстані» (М. Мерло-Понті), але в той же час руйнується і цілісність предмета, а також світу в цілому, власне що є перевагою візуальності. Адже тактильність виявляє різноманітність світу в послідовності сприйняття окремих деталей, як зазначав ще Д. Дідро. А аналітика диференційованих та навіть абстрагованих деталей стає можливою лише після тієї цілісності, яка забезпечується домінантою візуального і саме мислення стає візуальним. І навіть риторичні фігури такого стилю мислення не можуть позбавитися настанови самонагляду. Але в практиці дотику тіло може бути нерухомим достатньо умовно та обмежено. Це рудимент базового егологізму, розроблений і легітимований філософією свідомості.

Метафора та метонімія: проблема співвідношення. В той же час тактильний досвід, зокрема руху, припускаючи настанови метафори, містить в собі і елементи метонімії. Це особливо важливо для Дж. Уррі оскільки він намагається концептуалізувати мобільні суспільства, які здійснюються «і як метафора, і як про процес» [Уррі 2012: 76]. Для пояснення необхідності звернення до такого тропу він використовує працю Лакоффа та Джонсона. Останні пояснюють роботу метонімії як формулу «X замість Y», оскільки

референти обох пов'язані між собою партиципативно. На відміну від метафори, яка ґрунтується на формулі «X як Y», оскільки трансцендентальна дистанція між обома дозволяє уможливити, розумоосяжене зближення сенсу, при чому більш прояснене, структуроване означене слугує інструментом структурації менш знайомого означуваного. Тобто «розуміння і переживання сутності одного виду в термінах сутності іншого виду» [Лакофф, Джонсон 2004: 27]. Подібне розмежування достатньо поширене, зустрічається в роботі Ф. Рюз де Мендоза але задає трошки інші конотації: «метафора служить розумінню (understanding), а метонімія служить в якості відсилання (reference) до іншої ділянки дійсності; характерне відношення між джерелом і метою у метафорі можна визначити як “X є Y” (“is”), а в метонімії – як “X пітримує Y” (“standfor”))» [Ruiz de Mendoza 2000: 113]. Ще один ракурс в даному розрізненні задає Р. Якобсон «У разі метафори перенесення здійснюється на основі подібності значень (говір хвиль, пузатий чайник, море сліз, стіна дощу і та ін.). У разі метонімії перенесення здійснюється на основі суміжності в просторі, часу, причинно-наслідкового або логічної послідовності, коли назви окремих елементів речі або ситуації переносяться на сусідні елементи, на річ або ситуацію в цілому, або назви цілого переносяться на окремі елементи (зал аплодував, перша скрипка, поставили Чехова і та ін.)» [Якобсон 1990]. Визначення метафори через схожість бере своє начало в «Поетиці» Арістотеля.

Розрізнення «як» (Дж. Лакофф) – «є» (Ф. Рюз де Мендоза) – «схожість» (Р. Якобсон) в метафорі та «замість» (Дж. Лакофф) – «підтримує» (Ф. Рюз де Мендоза) – «суміжність» (Р. Якобсон) виявляє певною мірою, на нашу думку, протиставлення виробництва значення та присутності в термінах Г. Гумбрехта. Хоча розрізнення буде вказати більш точно, адже обидва тропи апелюють до візуальності. Але візуальність метафори статична, менш емоційно навантажена. Лише іронія як самозадоволення суб'єкта виявляється припустимою, адже самопізнання є актом самоспоглядання, де «причому глядач перевершує оточення за ознакою раціональності» [Лассан]. Адже навіть комічний вимір метафори виглядає як серйозний дискурс, оскільки «не до речі вживати цей спосіб – смішно, для всіх видів слова повинна бути міра. Справді, якби хто вживав метафори, діалектизми та інші види слів не до речі і навмисно для сміху, то він саме цього і досягнув би» [Арістотель 1967: 28]. Саме так працює метафора трансцендентальних кішок Е. Ільєнкова.

Отже, троп метафори завжди переважає в дискурсивних практиках, мірою того як епістемологічна настанова не лише спирається на чітку диференційованість суб'єкту як об'єкту, але також передбачає їх ієрархію.

Що стосується менш диференційованих практик, зокрема ритуальних та мистецьких (поза «картиною світу»), то тут для пояснення порядку їх елементів буде більш дотична фігура метонімії. Оскільки рівень спорідненість та настанова суміжності (суміжності не лише причино-наслідкового зв'язку, хоча і це може бути, але послідовності самого емоційного переживання) тут мають значно більший потенціал. Вони зорієнтовані на зростання емоційної інтенсивності, а не виробництво значення (яке тут тим не менш не зникає остаточно), що потребує значено меншої диференційованості онтологічних засад. Навіть саме виробництво значення тут є другорядним й інструментальним по відношенню до виробництва ефекта емоційної залученості.

Можна сказати, що метонімія навпаки здійснює зв'язок не через виробництво значення як самоціль (як іронізує вже Ж.-Л. Нансі: «надати вигляд чергового приросту смислу» [Нансі 1996]), а через налаштування партиципативного переживання, як спільну емоційну залученість. Не так важливо при цьому що сутності різні, взагалі рефлексія над відмінністю, це завдання зовсім іншої культурної практики. Те, що висвітлює метонімія – це спільність переживання.

Якщо синекдоха (частина замість цілого) – це магія тактильності, метафора – текстоцентрична (одна сутність як інша (текст вербальний та писаний, друкований). Адже навіть Арістотель вважав за краще читати трагедії, ніж дивитися на них), то фігура метонімії як зображального засобу звернена до візуальності видовища, рухомої картини, спільності швидкого мислення, темп якого задається рухом самої картини – театру, фільму, але також швидкістю інтернет-комунікації. Але така емоційна залученість досягається не плотністю тілесного контакту як в магічному ритуалі, або навіть в релігійній ході, але емоційною спільністю видовища – його мірою рефлексивності та розважальності та інтенсифікації почуттєвої насолоди, що забезпечують екзистенційне зростання. Де навіть катарсичність втрачає тілесне наповнення, але отримує «буття-на-відстані» через практику споглядання.

Обґрунтування можливості говорити про тропи як прийоми виразності («способи вислову» Арістотель) не лише на рівні риторичної практики, але як практики репрезентації (в термінах Г. Бьома) взагалі, є завданням актуальним не лише для сучасних дослідників. Арістотелівський аналіз ораторського мистецтва виходив з не лише логічної правильності, але й з правилвідповідності практик репрезентації особи самого ратора, стилістики його мовлення та зв'язку з аудиторією. Навпаки, як би чітко можливо було відслідкувати всі логічну послідовність побудови умовиводів, то тропи не були би потрібні, навпаки: «Метафора і метонімія порушують

правила формальної логіки: об'єднують протилежні або суперечливі поняття, отожднюють протилежність і протиріччя, замінюють поняття з більшим обсягом на поняття з меншим обсягом і навпаки» [Сериков 2007: 134]. Тому необхідність таких риторичних фігур особливо актуалізується, як зараз полюбують формулювати у ситуації не визначеності: коли нові образи практик ще не сформувалися в легітимні канони, а вихідні аксіоми ще проглядають крізь пояс захисних гіпотез, самі концепти ще не вкрилися ще ржею конвенціональності, саме тоді метафора (припускаємо також, що і метонімія) стають головними медіумами у процесі «перенесення слова зі зміною значення або з роду на вид, або з виду на рід, або з виду на вид, або за аналогією», як власно Арістотель визначає метафору.

Тропи – це зображальні засоби мови. Саме завдяки текстоцентризму теорію тропів та семіотику почали аплікувати до інших предметів дослідження. Наприклад, широко розробляється семіотика архітектури. Але слід розуміти, що дані інструменти лінгвістики, поетики та риторики (які самі є синтезом вербальних та візуальних практик, при домінації вербального, а отже, репрезентаційні засоби мови є доміантними) можна лише метафорично застосовувати до інших предметів, де вербальне і навіть текстове похідне від візуального як пікторального.

Комічна ситуація мемо-котів та метонімія. Поза пізнавальною і моральною настановами метонімія звільняється від своєї другорядності по відношенню до метафори. Наочність візуальних зображень як раз актуалізує суміжність як тип зв'язку – просторову (в нерухомій картинці) та причино-наслідкову (в рухомій). Меми як колажі нерухомої (переважно) картини з текстом характеризується іншим арсеналом зображальних засобів. Наскільки для їх аналізу є дотичними фігури – метафори та метонімії? Адже текстове повідомлення тут другорядне по відношенню до картини, тяжіє до максимального скорочення (вирок – надто багато літер – може стати остаточною для життя мема як одиниці інтернет-комунікації). Але перехід від мему до мему у розгортанні їх у серію здійснюється інтерпретаційною активністю суб'єкта (хоча інтерпретація може виражатися не лише в текстовому вигляді, але і пікторально). Чи впливає звідси дотичність аплікації інтерпретаційного інструментарію до інтернет-дискурсу кото-мему? Чи навпаки – впливає умовність та обмеженість екстраполяції механізмів переконливості мовленнєвих повідомлень на візуальну комунікацію? Важко не лише робити настільки масштабні висновки, а навіть просто вибудувати підходи до цього завдання.

Тут ми зробимо міметонімічний трюк – повернемося до аналізу комічної ситуації та тези про «принципову іманентності кото-мемів». Безумовно сама теза є жартом, комічною ситуацією, яка дозволяє виділити

кото-мем з візуального потоку та пошукати інструментарій для її аналізу. Адже вивчення певної тематики дозволить нам наблизитися до визначення візуальних та текстових засобів зображення мемів через прояснення специфіки їх функціонування комічної ситуації. Для визначення останньої ми звертаємося до такого формулювання сучасної дослідниці М. Рюміної: «Комічна ситуація як одиниця аналізу» має значення «наявності єдності компонентів, що не можна розкласти» [Рюміна 2010: 31]. Мем як недиференційованість візуального та текстового з обов'язковим атрибутом сміхового налаштування глядача, на нашу думку, вдало підходить під дане визначення. Відмінність між сміховим та комічним в даному випадку можна редукувати, адже наявність зображальних засобів мемів є достатньо дедиференційованим. Вибір тематики котів в серіях мемів є, звичайно, довільним, виправданим лише іронічним зверненням до них в філософській аргументації, здійсненої в роботі Е. Ільєнкова. Даний контраст допомагає охарактеризувати сам комічний ефект тематики котів в різних дискурсах та виявити їх потенціал зображальності та виразності, а також протиставити метонімічну настанову кото-мему, яка іманентно залучає в глузливі настрої такого типу комунікації, іронічності метафори «трансцендентальної кішки».

Висновки. Комічна ситуація є умовою виривання з контексту будь-якої дискурсивної практики. Тематика котів є засобом зображення в процесі створення комічної ситуації. Якщо виривання з контексту здійснюється у науковому дискурсі, то тематика котів працює як метафора, а комічний зміст стає іронічним. Інтернет-дискурс переважно не відслідковує такий рівень трансцендентності, розрив з повсякденністю. Тому тематика котів в інтернет-дискурсі, оформлена в мем (і не лише), породжує емоційну залученість, глузлива забарвленість якої виробляє відчуття присутності, спільного простору, «іманентності котів» самій комічній ситуації жарту та метонімії як прийому виразливості такого кшталту.

Перспективи звернення до метонімії поза дискурсом риторики та поезики є достатньо відкритим питанням. Проте, концептуалізація інтернет-практик є сама по собі достатньо метонімічною, на нашу думку, оскільки вона викликає посмішку, а, отже, певну емоційну забарвленість. В той самий час спроба показати дотичність теорії тропів до концептуалізації мемів сама по собі є переважно метафоричною. Проте, відсутність чіткої межі в методології гуманітарних наук навіть між метафоризацією та концептуалізацією надихає на таку спробу. Все це потребує більш детальної розробки, ніж наше дослідження. Тим не менш здійснення потоку комунікацій постсучасного світу переважно через інтернет-простір потребує виявлення базових одиниць його аналізу, концептів, практик та відповідної

методології осмислення.

Список використаної літератури

- Анкерсмит, Ф. (2003) *История и тропология: взлет и падение метафоры*, пер. с англ. М. Кукарцева, Е. Коломоец, В. Катаева. Дата звернення: 20.05.20. Режим доступу: https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Anker/intro_2.php
- Аристотель (1967) *Поэтика*, пер. з старогр. Б. Тен. Київ: Мистецтво, 139 с.
- Ильенков, Э. (1979) *О материальности сознания и о трансцендентальных кошках*, в: *Диалектическое противоречие*, Москва, Политиздат. Дата звернення: 20.05.20. Режим доступу: <http://caute.ru/ilyenkov/texts/tracats.html>
- Кьекегор, С. *О понятии иронии*. Дата звернення: 20.06.20. Режим доступу: <http://www.musa.narod.ru/kjer.htm>
- Лакофф, Дж., Джонсон, М. (2004) *Метафоры, которыми мы живем*. Москва, Едиториал УРСС, 256 с.
- Лассан, Э. *Изображение речи власти как средство ее десакрализации*. Дата звернення: 20.06.20. Режим доступу: <http://ling.x-artstudio.de/st3.html>
- Нанси, Ж.-Л. (1996) *Рождение в присутствии*. Комментарии, № 9. Дата звернення: 20.06.20. Режим доступу: <http://kassandron.narod.ru/commentary/09/6nnc.htm>
- юмина, М. (2010) *Эстетика смеха: Смех как виртуальная реальность*, Москва: Либроком, 320 с.
- Сериков, А. (2007) *Метафора и мтеонимия в практическом действии*, в: *Вестник Самарской гуманитарной академии. Сер. «Философия. Филология»*, № 1, Самара, сс. 132–142.
- Урри, Дж. (2012) *Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия*, пер. с англ. Д. Кралечкина. Москва, Изд. дом Высшей школы экономики, 336 с.
- Якобсон, Р. (1990) *Два аспекта языка и два типа афатических нарушений* Теория метафоры. Москва. Дата звернення: 20.06.20. Режим доступу: <http://www.philology.ru/linguistics1/jakobson-90.htm>
- Ruiz de Mendoza, F. (2000) *The Role of Mappings and Domains in Understanding Metonymy*. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective*, ed. by A. Barcelona. Berlin; New York, Mouton de Gruyter, pp. 109–132.

Елена Павлова

«ПРИНЦИПИАЛЬНА ИММАНЕНТНОСТЬ КОТОВ» И ДРУГИХ ЭЛЕМЕНТОВ КОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ ИНТЕРНЕТ-ДИСКУРСА: ОТ МЕТАФОРЫ ДО МЕТОНИМИИ

Статья посвящена анализу средств выразительности комической

ситуации в научном дискурсе и дискурсе интернет-практик мема. Рассмотрена тема котов, общность которой позволяет выявить различия между порядком организации указанных дискурсов и специфику их изобразительных средств. Доказывается, что различие между тропами метафоры и метонимии позволяет прояснить базовые организационные установки обоих дискурсивных практик.

Ключевые слова: комическая ситуация, кот, научный дискурс, интернет-дискурс, метафора, метонимия.

Olena Pavlova

“PRINCIPALIMANNITY OF CATS” AND OTHER ELEMENTS OF THE COMIC SITUATION OF INTERNET DISCOURSE: FROM METAPHOR TO METONYMY

The article is devoted to the analysis of the expression means of the comic situation in the scientific discourse and the discourse of Internet meme practices. The topic of cats is considered, the commonality of which allows to identify the difference between the order of discourse organization and the specifics of their spectacular means. It turns out that the difference between the tropes of metaphor and metonymy allows us to clarify the basic organizational guidelines of both discursive practices.

The prospects of turning to metonymy outside the discourse of rhetoric and poetics are an open question exactly. However, the conceptualization of Internet practices is in itself quite metonymic, because it causes a trick, and, consequently, a certain emotional background. At the same time, the attempt to show the relevance of trope theory to the conceptualization of memes is metaphorical in large scale. However, the lack of a clear boundary in the humanities methodology between metaphorization and conceptualization inspires to try.

Keywords: comic situation, cat, scientific discourse, internet discourse, metaphor, metonymy.

References

- Ankersmit, F. (2003) *Istorija i tropologija: vzlet i padenie metafory* [History and Tropology. The Rise and Fall of Metaphor], Moskva, Progress-Tradicija, 496 p. Retrieved June 2, 2020, from https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Anker/intro_2.php
- Aristotle (1967) *Poetika* [Poetics], Kyiv, Mistetctvo, 139 p.
- Ilienkov, E. (1979) *O materialnosti soznaniya i o transcendentalnyh koshkah* [On the materiality of consciousness and on transcendental cats], in: *Dialekticheskoe protivorechie*, Moskva, Politizdat. Retrieved June 2, 2020, from <http://caute.ru/ilyenkov/texts/tracats.html>

- Kierkegaard, S. *O ponjatii ironii* [About the concept of irony]. Retrieved June 2, 2020, from <http://www.musa.narod.ru/kjer.htm>
- Lakoff, G., Johnson, M. (2004) *Metafory, kotorymi my zhivem* [Metaphors We Live By], Moskva, Editorial URSS, 256 p.
- Lassan, Je. *Izobrazhenie rechi vlasti kak sredstvo ee desakralizacii* [The image of the speech of power as a means of its desacralization]. Retrieved June 2, 2020, from <http://ling.x-artstudio.de/st3.html>.
- Nancy, J.-L. (1996) *Rozhdenie v prisutstvie* [The Birth to Presence], in: *Kommentarii*, № 9. Retrieved June 2, 2020, from <http://kassandriion.narod.ru/commentary/09/6nnc.htm>
- Ryumina, M. (2010) *Eстетика smeha: Smech kak virtualnaya realnost* [Aesthetics of laughter: Laughter as virtual reality], Moskva, Librokom, 320 p.
- Serikov, A. (2007) *Metafora i mteonimija v prakticheskom dejstvii* [Metaphor and mteonymy in practical action], in: *Vestnik Samarskoj gumanitarnej akademii. Serija Filosofija. Filologija*, № 1, Samara, pp. 132–142.
- Urry, J. (2012) *Sociologija za predelami obshhestv: vidy mobil'nosti dlja XXI stoletij* [Sociology beyond Societies], Moskva, *Izd. dom Vysshej shkoly jekonomiki*. 336 p.
- Jakobson, R. (1990) *Dva aspekta jazyka i dva tipa afaticheskikh narushenij* [Two aspects of language and two types of aphatic disorders], in: *Teorija metafory*, Moskva, pp. 110–132. Retrieved June 2, 2020, from <http://www.philology.ru/linguistics1/jakobson-90.htm>
- Ruiz de Mendoza, F. (2000) *The Role of Mappings and Domains in Understanding Metonymy*. Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective. Berlin; New York, *Mouton de Gruyter*, pp. 109–132.

Стаття надійшла до редакції 3.06.2020

Стаття прийнята 14.06.2020